

РЕЦЕНЗИЯ

относно дисертационен труд за присъждане на
образователна и научна степен „Доктор” на д-р Светлин Върбанов Върбанов
на тема „Кроскултурален анализ на нагласата към самоубийство”, Научна специалност
03.01.20 Психиатрия,
Медицински университет „Проф. Д-р Параскев Стоянов” – Варна,
Катедра по психиатрия и медицинска психология

от доц. д – р Тони Дончев, д. м.

Дисертационният труд е разработен в обем от 148 машинописни страници, включващи 21 фигури и 21 таблици. Библиографският списък е изключително разнообразен и всеобхватен. Съдържа 160 литературни източника на 7 български и 153 на латиница. Повечето литературни източници са издания след 2000-та година. Дисертационният труд е добре структуриран и представен 3 глави, заключение, изводи, приноси, литература и приложения.

Структурата на текста включва въведение – 2 страници, обзор на литературата по темата – 59 страници, методология на изследването - 8 страници, резултати и обсъждане - 45 страници, заключение – 3, изводи – 3 страници, приноси – 1 страници, научни публикации и съобщения във връзка с дисертационния труд – 1 страница, библиография – 18 страници. Взаимоотношенията в структурирането на текста са адекватни и балансирани. Дисертационният труд е структуриран според изискванията. Резултатите от собствените проучвания са описани в 7 раздела и разглеждат валидизацията на въпросник за суицидни нагласи при българска и англоезична извадка, социо-демографски характеристики на българската извадка, взаимовръзки между нагласата към самоубийство и суицидни опити или идеация в миналото, влиянията на тревожно-депресивните преживявания и съдебно-психиатричните аспекти.

Въведението и литературният обзор на дисертационния труд са разгледани общи понятия относно суицидното поведение. Обобщени са основни рискови фактори като социо-демографски характеристики, коморбидитет с психични и соматични заболявания и състояния, неблагоприятни житейски събития в детска възраст и психосоциални стресори и други. Литературният обзор е изчерпателен, обстойно са разгледани редица концепции и твърдения, произтичащи от анализа им са подкрепени с референции към голямо количество съвременни източници.

Настоящото изследване си поставя за цел да направи сравнителен кроскултурален анализ на нагласата към самоубийство и нейната връзка с тревожните и депресивни преживявания. Целта на изследването е една, в изпълнението на която автора си е поставил 9 задачи. Целта и задачите са ясно зададени. От тях следва, че дисертационният труд е с подчертана научна стойност, актуалност и резултатите от него могат да имат реална значимост в бъдещите проучвания в областта на суицидологията.

Подробно са изложени материалите и методите на дисертационния труд. За реализиране на целите са подбрани серия от световно утвърдени тестови методики, които са разгледани в съответната глава. Изследваната популация се състои от англоезична извадка от 703-ма участника и българска извадка от 463 участника, попълнили необходимите въпросници по интернет.

Статистическите методи включват: 1. Описателна статистика; 2. Корелационен анализ; 3. Експлораторен факторен анализ; 4. Клъстърен анализ; 5. Т-тест за сравняване на независими извадки; 6. Регресионен анализ; които са подходящи за поставените аналитични цели.

Изложението е стегнато и добре структурирано. Научният труд е подходящо илюстриран и онагледен.

Резултатите и обсъждането от изследванията са представени подробно и изчерпателно за всяка методика и група.

Очертаните от резултатите тенденции сочат, че различните култури се различават по отношение на нагласата си към самоубийство. Тези разлики нарастват заедно със социокултуралните различия между отделните групи. Не са установени връзки между суицидната нагласа и пола, възрастта и религиозността. Въпреки това резултатите потвърждават протективната роля на семейството при формирането на

суицидна идеация. Установените връзки между суицидната нагласа и суицидните опити потвърждават, че нагласата повлиява възникването на суицидна идеация и респективно увеличава вероятността от суицидни действия. Установена бе връзка между суицидната нагласа и депресивните преживявания. Анализът на съдебнопсихиатричните специфики в различните държави, което дава основание на автора да смята, че законите, касаещи различните аспекти на суицидното поведение, са следствие от и регламентират културално обусловените обществени нагласи към самоубийството.

Изводите на автора са 11 на брой. Доказана е връзката между отговорите по айтемите на Predicament Questionnaire и нагласата за самоубийство. Изведени са разликите между англоезичната и българската извадка и възможността на въпросника PQ да се използва за кроскултурални изследвания. Установено е наличие на нагласи на индивиди, при които е отхвърлена настоящ депресивитет, към самоубийството като приемлив изход от неблагоприятни житейски ситуации, което е с подчертано значение по отношение на изграждането на бъдещи програми за превенция на суицидно поведение в обществото.

Приносите в дисертационния труд са 6 на брой – 4 с оригинален характер и 2 с потвърдителен х-р. С оригинален х-р са извършените апробация за изследване на нагласата към самоубийство при българската популация, концептуализиране на модел за изследване на суицидни нагласи, техни културални особености, както и извеждане на неблагоприятни житейски събития и ситуации, които в най-голяма степен биха могли да провокират суицидно поведение. Потвърдителен х-р имат приносите относно установяването на взаимовръзка и влияние между тревожни и депресивни преживявания и нагласата към самоубийство и установяване на взаимовръзката и влиянието между суицидното поведение и нагласата към самоубийство.

Представената за рецензия дисертация на д-р Светлин Върбанов Върбанов разглежда значима проблематика от теоретична и приложна гледна точка. Дисертацията се е справила с поставените задачи, формирането на хипотези, подбора и приложението на изследователските методи, както и с анализа и обобщението на

получените резултати. Демонстрирано е отлично познание на материята, добра способност за анализ и оценка на литературните данни. Самото проучване има подходящ изследователски дизайн. Получените резултати добре обосновават направените изводи. Налице са значими приноси в проучваната област.

Гореспоменатото ми дава основание уверено да предложа на уважаемите членове на журито да гласува положително за присъждането на образователна и научна степен „Доктор по медицина“ на д-р Светлин Върбанов Върбанов.

Дата:

19.02.2018

Доц. д-р Тони Дончев, д. м.

